

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Štari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Dln 1-50 — Cena: za 1 mesec Dln 5-,-, za četrta leta Dln 15-,-, za pol leta Dln 30-,-; za inozemstvo Dln 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Klic.

Na zboru Krekove mladine v Celju smo čuli, kako da nam je potrebno dvoje: duha navdušenja, socialnega čustvovanja in idejnosti — na drugi strani pa praktičnega organizatoričnega dela. Eno ne sme biti brez drugega. Delo brez socialnega duha in čustvovanja je brezplodno, navdušenje pa se rado kmalu poleže in zamre v nejasnosti. Moli in delaj, pravi po pravici krščanstvo: to je, išči in sprejmi navdihnjenje od zgoraj, obenem pa se praktično vsakodnevno udeležuj na zemlji. Treba biti danes i apostol i delavec.

Zelo zelo manjka krščanskosocialističnemu prokretu delavcev na polju organizatoričnega in strokovnega dela. Vzgojila nam jih bo Krekova socialna šola, za njo pa mora stati naš inteligent, predvsem naš akademik. Pa ne samo proučevati, bodriti, tečaje voditi in predavati ima akademik; enako je potrebno, da, kolikor pri svojem študiju seveda more, prime za strokovno delo, pomaga tajniku, se strokovno živahno udeležuje v delavskem društvu.

Zelo potrebno pa je poudariti, da ne kličemo k temu praktičnemu čisto ne kličemo k temu praktičnemu čisto strokovnoorganizatoričnemu delu samo dijaka, marveč je še bolj treba naglašati, da je k temu delu poklicana vsa naša inteligenca brez izjeme, mestna in deželjska, duhovska in laiška. Delavstvo ne rabi samo tega dela in pomoči, ono je tudi kljub sedanjim reakcionarnim tendencam močno in je bodočnost njegova: to se pravi, tudi inteligenca rabi delavstvo in ga bo vedno bolj rabila. Ko se v Sloveniji vrste delavskega ljudstva zopet strne in se pojavi močno gibanje po čimvečji združitvi po vojni razcepljenih delavskih moči, se mora tudi krščanskosocialistično delavstvo še bolj strniti okoli svoje organizacije, se morajo novi somišljeniki pridobiti, zlasti pa delavska mladina okoli kršč. socialistične zastave zbrati! To posebno je ogromno polje dela, kajti ravno mladina je za krščanski socializem najbolj dovzetna.

Človeštvo zopet pridobiti nazaj za krščanstvo, to se pravi, med drugim tudi zbrati trume delavstva in jih na temelju krščanskih verskih in moralnih resnic organizirati za ustvaritev nove človeške družbe. Po teh trumah se bo krščanska zavest na svetu najbolj utrdila, versko mišljenje obnovilo, kraljestvo socialnega miru na osnovi pravice ustanovilo — na sedanjih buržuazni družbi je to nemogoče. Zato mora katoliški inteligent najprej svojo skrb obrniti na organizacijo delavskih trum, ne samo na kulturno, ampak tudi na strokovno-graditeljsko in politično-bojno organizacijo. To vse mora iti roko v roko, vse je enako važno, in vse to se mora medseboj vezati in podpirati. Delavec mora biti kulturni, mora pa biti tudi bojeven, in mora pripravljati pot novi socialni uredbi družbe po izkušnji strokovnega dela za socialno zakonodajo in gospodarsko osamosvojitve svojega stanu ali razreda.

Jugoslovanska strokovna zveza, Delavska politična zveza, Krekova mladina, Krekova socialna šola, Delavska hranilnica, Delavska zbornica, Delavska akademija, »Pravica«, posamezna strokovna društva v Ljubljani in na deželi, vse glasno kliče po inteligentih-delavcih, takih seveda, ki so vseskozi prešinjeni krščanskega socialističnega duha! Po važnosti za bodočnost stoji danes v katoliškem pokretu na prvem mestu organizacija delavstva. To je neizpodbitna resnica, ki zove k najenergičnejšemu delu.

Političen pregled.

PRI NAS.

Vsled pravoslavnih binkoštnih praznikov ni bilo v belgrajskem parlamentarnem življenju zadnji teden znamenovitih nobenih dogodkov. Poslanci so se razšli in tudi ministri so preživeli praznike po svojih domovih. Sam ministrski predsednik Uzunović se je odpeljal v Niš k svoji družini.

Tem zanimivejši pa je bil političen boj, ki se bije v radikalni stranki pred občinskimi volitvami, ki se bodo v Srbiji v kratkem vršile. Med radikali sta se namreč ustanovili dve skupini, od katerih gre ena za notranjim ministrom Božom Maksimovićem druga pa za Krsto Miletičem. Obe ti dve skupini bosta pri občinskih volitvah v Belgradu nastopili ločeno, vsaka s svojimi kandidati. Radikali doživljajo razkroj tudi drugod po Srbiji. Tako so se tudi bitoljski radikali razcepili.

Radikalni voditelji uvidevajo, da je zašla stranka vsled teh bojov v težaven položaj. Zato so se obrnili za svet in pomoč na Pašića, ki se še vedno nahaja v Karlovih Varih. Pašić je poslal svojim zaupnikom navodila in zahteva, da spor v stranki za vsako ceno poravnajo, četudi je treba izključiti kogarkoli, ki spravlja slogo radikalne stranke v nevarnost.

Vlada bo narodno skupščino najbrž v kratkem poslala na počitnice. Posebnega dela ji ne nudi. Da bi se pa sprejel zakon o izenačenju davkov, pa vlada ne kaže preveč naklonjenosti. Skoro gotovo se bo poletno zasedanje v prvi polovici julija končalo in na papirju bodo ostali vsi zakonski načrti, o katerih sedaj razpravljajo skupščinski odbori. Ta teden bo skupščina razpravljala o zelo perečih vprašanjih, in sicer o netunskih in belgrajskih konvencijah. Ob teh vprašanjih je mogoče, da bo prišla vlada v krizo. Mnogo poslancev namreč se brani glasovati za te pogodbe z Italijo, ki pomenijo za nas poslabšanje položaja našega prebivalstva v primorskih krajih.

Največ težav prizadevajo pogodbe z Italijo Radičevcem, ker se z vseh strani oglašajo Radičevi volivci, ki protestirajo proti škodljivim posledicam, ki jih bo zanje imelo sprejetje teh pogodb v gmočnem oziru. Pogodbe namreč dovoljujejo vseljevanje italijanskim delavcem, ki bodo našemu delavstvu odjedali kruh. Pa tudi med samimi Radičevimi poslanci ni soglasja, ali naj glasujejo v parlamentu za te pogodbe ali ne. Zato se je Stjepan Radić vrnil v Zagreb, da reši vsa ta sporna vprašanja. V Zagrebu misli ostati le kak teden, nakar misli oditi v hrvatsko Primorje, da bo bližje Zagrebu, ako bi izbruhnila kriza vlade.

Pribičević prireja shode naprej. Dosedaj je priredil že čez sto shodov. Vendar pa doživlja nov polom, namreč da so mu radikali razbili shod, katerega je okrajni glavar potem zaključil. Odkar je Pribičević v opoziciji, prireja neprestano shode. S tem si hoče zagotoviti za slučaj volitev vsaj tisto število mandatov, ki jih je imel dosedaj. Zaveda se namreč, da mu je vstop v vlado z ustanovitvijo Jovanovičevega kluba onemogočen. Zato se poslužuje tistih metod, kakor prej Radić in prireja »veličastne shode«, shode z godbo, cveticami in zastavami in demagoškimi frazami. Zadnji dogodki pa pokazujejo, da njegovo žito ne gre v klasje.

MALA ANTANTA.

Koncem prejšnjega tedna se je vršil na Bledu sestanek ministrov Male antante. O čem ravno, da se bo razpravljalo na teh sestankih, se prej ni moglo zvedeti. Dogodki, ki so se odigrali na Bledu, so pokazali, da je bilo skrivanje povsem na mestu. Ni namreč mnogo manjkalo, da bi se bili morali ministri raziti, preden so sploh začeli razpravljati. Češki narodni socialisti so namreč zahtevali, da Beneš odstopi. Vendar pa ta njihova zahteva ni imela uspeha. Konferenca se je kljub temu vršila in končala.

Na konferenci so razpravljali in sklenili podaljšati obstoj Male antante (Malega Sporazuma) še za tri leta. Poleg tega so razpravljali o razmerju držav Male Antante med seboj in do Bolgarije, Madjarske, Nemčije in Rusije. Svet društva narodov je dovolil Bolgarski posojilo za vzdrževanje beguncev. Naša vlada pa s tem posojilom ni nič kaj prav zadovoljna. Posebno zanimivo je stališče držav Male Antante do Sovjetske Rusije. Nobena od držav Male Antante še dosedaj ni priznala Rusije. Prva, ki se je pričela resno baviti z mislijo priznanja, je bila Češkoslovaška. Sedaj je pa tudi ona to priznanje odložila, utemeljujoč svoj korak s tem, da so notranje politične razmere v Rusiji take, da ji tega priznanja ne dovoljujejo.

Rusko javno mnenje glede priznanja Rusije od strani Male antante je najbolj naklonjeno Jugoslaviji. Tako se je izrazil češkoslovaški poslanik v Moskvi. To je povsem umljivo. Jugoslavija nima namreč z Rusijo nobenih neposrednih stikov, kakor jih imajo druge države. Romunija je v sporu s Sovjetsko Rusijo radi Besarabije. Glede Češkoslovaške pa je Rusija mnenja, da je ona idejna voditeljica Male antante. Zaradi tega je napram njej razpoloženje precej neugodno.

Francija.

Na Francoskem imajo spet krizo. Finančni minister Perret je odstopil in z njim vred celokupna vlada. Novo vlado sestavlja zopet Briand. V kabinet bo sprejel med drugim tudi Poincaréja, bivšega večkratnega predsednika. Njemu hočejo dati v roke finančno ministrstvo. Upajo namreč, da se bo njemu posrečilo več ali manj srečno vleči francoske finance po težavnih potih, na katere je Francija zašla vsled tega, ker je v svetovni vojski zmagala.

Nemčija.

V nedeljo se je v Nemčiji vršilo splošno glasovanje v celi državi o tem, ali naj se lastnina nemških knezov razlasti brez odškodnine. Po ustavi bi se moralo za sprejetje ali odklonitev tega predloga izjaviti najmanj 50 odstot. volilnih upravičencev. Ker pa se je volitev udeležilo samo 36 odstot. volilcev, niso prinesle volitve nobenega uspeha in bo moral v tej zadevi odločiti parlament. Vlada je že pred volitvami predložila kompromisen načrt, ki določa, da se knezom dovoli primerna odškodnina.

Češkoslovaška.

Pred češkoslovaškim parlamentom je bilo na dnevnem redu vprašanje kongruje (povišanje osnovnih prejemkov duhovščine). Pred kratkim se je osnovala nova parlamentarna večina, katero tvorijo agrarci, ljudska stranka, nemški krščanski socialisti, slovaška ljudska stranka, nemški agrarci in nekatere manjše skupine. Opozicijo pa tvorijo: socialni demokrati,

češki in nemški, narodni socialisti in komunisti. Ta nova večina je prošle dni sprejela celo vrsto zakonov gospodarskega značaja. Opozicija je bila ves čas mirna. Šele ob razpravi o kongruji je planila z vso besnostjo na dan. V noči od sobote na nedeljo so socialisti in komunisti hoteli na vsak način preprečiti sprejetje kongruje. Kljub največjemu in najstrastnejšemu divjanju in razbijanju v zbornični dvorani, kakršnega parlamentarna zgodovina v bojih proti katoliški cerkvi ne pomni, je vladna večina sprejela povišanje osnovnih prejemkov duhovnikov za 35 milijonov čeških kron.

Štirinajstdnevno izplačevanje mezd rudarjem.

Minister za šume in rude je posl. dr. Gosarju na njegovo zadevno vprašanje sporočil, da je gen. direkcija rud 11. t. m. pod brojem 5514-26 zavrnila priziv TPD, proti odloku rudarskega glavarstva v Ljubljani, s katerim je bilo družbi prepovedano izplačevati mezde rudarjem mesečno. TPD se more proti temu pritožiti le na Državni svet.

Belgrajske konvencije.

Velik vihar so po vsej državi dvignile takozvane belgrajske konvencije. Zagrebška akademska mladina je protestirala proti sprejetju teh konvencij in tudi ljubljanski akademiki so imeli v torek protestno zborovanje. Po zborovanju so se vršile demonstracije, katere je policija s silovo silo razbila, da vduši glas ljudstva. Za sredo napovedano zborovanje na univerzi je bilo prepovedano.

Zato se nam zdi potrebno, da seznanimo svoje čitatelje z vsebino teh pogodb, ki jih je sklenila Jugoslavija z Italijo.

Belgrajske konvencije tvorijo štiri konvencije, katere so bile podpisane avgusta 1924. Sedanja Uzunovičeva vlada pa zahteva, da jih parlament sprejme in odobri (ratificira), da s tem dobe obvezno moč.

Prvi dogovor se nanaša na telegrafsko-telefonsko službo med obema pogodbenima državama. Drugi dogovor vsebuje šest sporazumov o ureditvi številnih zasebno-pravnih vprašanj, ki zadevajo zlasti trgovinske odnose. Med drugim se urejajo zasebna zavarovanja, konkurzi, podpore osebam, ki so brez sredstev, odnoseji med trgovskimi podjetji, trgovskimi družbami, prénosi njih sedežev itd.

Tretji dogovor ima določbe o železniškem prometu. Sestoji iz štirih sporazumov, ki govore o železniški mreži bivše Južne železnice na ozemlju Reke, dalje o prometu in tranzitu med Italijo in Jugoslavijo, o posebnih tarifih za plovbo med našimi in italijanskimi pristanišči in končno o uporabi obmejnih postaj.

Četrta konvencija govori o slobodni zaposlitvi in nameščanju italijanskih delavcev v naši državi, oziroma naših delavcev v Italiji. Konvencija omogoča večjo zaposlitev italijanskih delavcev v naši državi, kakor naših v Italiji. Nadalje vsebuje ta sporazum določbe o olajšanju prometa in razne določbe o konzularni službi.

Natančna vsebina teh konvencij javnosti ni znana, ker obstojata samo dva izvoda, od katerih ima enega zunanji minister Ninčić, drugega pa dr. Rybač, predsednik naše delegacije za pogajanja z Italijo. Poslanci so dobili v roke le neko obrazložitev teh konvencij.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Strokovna zveza rudarjev.

Centrala rudarjev. Za naš kongres vlada veliko zanimanje. Kongresa se udeležijo tudi tovariši viničarski tajnik. Verjetno je, da poseti kongres tudi zastopnik kovinarskega delavstva z Jesenic. Prosimo vse naše skupine, naj pošljejo svoje zastopnike v čim večjem številu ta dan v Zagorje. Kdor bi slučajno ne mogel prisostvovati ves dan, naj bi bil vsaj pol dne. Te dni začnemo razpošiljati okrožnice, potem katerih vas o podrobnostih kongresa točno informiramo.

Zabukovca. Sestanek naše skupine Zveze rudarjev se je vršil 20. junija skupno s podružnico Delavske zveze v gostilni g. Martina Gomilška. Na sestanku je poročal tov. Uranjek. Prečitale so se vse spomenice na razna ministrstva glede krivičnega odvzeta draginskih doklad rudarjem državnih premogovnikov v Zabukovci in Velenju. Tov. Uranjek je poudaril nujno potrebo organizatoričnega dela. Izvolili smo poseben odbor za pobiranje članarine naših organizacij v Grižah. Sklenilo se je, da se mora v bodoče točno obračunavati s centralami, ker nam je drugače njihova pomoč odklonjena. Poročevalec je nadalje posebno poudarjal potrebo okrepitve naše Delavske zveze. Sklenilo se je, da ne nehomo poprej z organizatoričnim delom, dokler ne bomo imeli v Grižah 200 članov, ker hočemo imeti povsod svoja zastopstva in bomo šli v vsake volitve brez kompromisov z drugimi strankami. Dalje se je sklenilo, da gremo z vso močjo na delo za razširjenje naše »Pravice«. Na sestanku je bila tudi zastopana novoustanovljena Delavska zveza iz Vrbij pri Žalcu. Končno je tov. Uranjek poudarjal potrebo, da gremo vsi na delo za pravično stvar, kajti en sam ne more izvršiti vse potrebno

delo. Odposlane spomenice bomo priobčili v prihodnjih številkah »Pravice«.

Zveza papirniškega delavstva.

Goričane-Medvode. Zadnji čas so gotovi faktorji v Vevčah pričeli delati na to, da se dosednji podporni sklad združenih papirnic Vevče, Goričane, Medvode ukine, odnosno reorganizira v nekaj pokojninski sklad, v katerega naj bi seveda tudi papirniški delavci stalno plačevali gotove prispevke in bi potem v slučaju starosti in onemoglosti prejeli več ali manj pokojnine po razmerju službenih let. Mi nismo proti temu, da se delavstvo zavaruje za starost in onemoglost. Radi priznamo, da je tako zavarovanje nujno potrebno. Le ustanovite tak pokojninski sklad, seveda sporazumno z delavstvom. Ako bo delavstvo zadovoljno, da prispeva gotove mesečne prispevke, bo tudi podjetje moralo prispevati v tak pokojninski sklad še poleg dosedanjega podpornega sklada. Odločno pa smo proti temu, da bi se naš dosednji sklad ukinil, ki je v pomoč delavcem bodisi ob porodu, boleznih ter raznih družinskih nesrečah, da v takih slučajih delavec dobi na prvo nekaj podpore iz tega sklada in si v tem vsaj nekoliko odpomore od mnogih udarcev, ki imajo mnogokrat prav težke gmotne posledice za prizadetega in za celo njegovo družino. Kako prav pride v takih slučajih ta, mnogokrat tudi edina podpora prizadetemu, ve le tisti, ki je že to skušal. V slučaju pa da se dosednji podporni sklad ukine ali spremeni v pokojninski sklad, bi bili delavci v času težkih družinskih nesreč mnogokrat brez pomoči, kljub temu, da bi plačevali v pokojninski sklad. To za enkrat gotovim faktorjem v pomislek. K tej zadevi se bomo, ako treba, še povrnili.

stva in opozarjal na delo, ki ga ima v teh težkih razmerah vršiti naša organizacija, ter izrazil prepričanje, da bo slej ko prej Jugoslovanska strokovna zveza, ki je ostala v vseh burnih časih neokrnjena in enotna, zajela v svoje vrste vse pošteno misleče jugoslovansko delavstvo tako, da se bo, in do tega mora priti, razvijal ves naš strokovni pokret pod vplivom krščanskih socialistov.

Iz poročila glavnega blagajnika je bilo razvidno, da kljub težkemu položaju, v katerem se nahajajo danes vse delavske organizacije in delavstvo samo, je bilo gospodarstvo naše organizacije povoljno. Jugoslovanska strokovna zveza je vzdržala svoj obširen aparat in je upanje, da istega v prihodnjem letu še razširi in spopolni.

Iz poročila gl. tajnika je bilo posneti, da združuje danes Jugoslovanska strokovna zveza 13 poklicnih strokovnih zvez z 68 skupinami, ki so kljub krizi v naši industriji in ohrti napredovale v zadnjem letu za 340 članov. Vseh shodov je bilo 68, sestankov pa 237. Skupaj je bilo vseh dopisov odposlanih 2545, prejetih pa 2184. Posredovanj v raznih mezdah in drugih zadevah je bilo 258. Načelstvo JSZ je imelo v zadnjem letu 34 svojih sej, v katerih je reševalo važna organizacijska in strokovna vprašanja.

Glavni tajnik je podal obširno poročilo tudi o podrobno izvršenem delu, kakor tudi o gibanju in stanju posameznih strokovnih zvez, ter svojo kritiko. Končno je podal gl. tajnik kratek program, ki ga naj izvrši v bodočem letu naša organizacija, katera se mora vedno bolj in bolj spopolnjevati, vzbujati pozornost in smisel za organizacijo med delavstvom, katerega mora le s svojim delom in zanimanjem za delavstvo in njegova vprašanja pritegniti v svoje vrste in to ne samo v Sloveniji, temveč, ona mora vedno bolj in bolj prodirati tudi na jug, da postane kmalu odločujoč faktor v vsem našem strokovnem pokretu in javnem življenju.

Občni zbor je vzel poročila z odobravanjem na znanje, soglasno sprejel predlog nadzorstva za absolutorij, ter z velikim odobravanjem izvolil novo načelstvo, katero tvorijo sledeči tovariši: Gostinčar Jože, Srečko Žumer, dr. Andrej Gosar, Valant Milan, Košir Franc, Žužek Franc, Rutar Jože in Peterlin Srečko. Za namestnike: Burkelj Franc, Kordin Franc, Marinček Anton, Silvester, dr. Milavec Anton, Pate Ivan, Vovko Franc in Godeša Ivana. Načelstvo se v svoji prvi seji konstituiralo. Upanje je, da bo kos svoji težki nalogi, pričakuje pa podpore in stvarnega dela od vseh včlanjenih zvez in celokupnega krščansko socialističnega slovenskega delavstva, ki naj v bodočem letu trikrat pomnoži in utrdi vrste Jugoslovanske strokovne zveze.

V najlepšem razpoloženju, navdušenju in borbenosti vseh delegatov je

predsednik zaključil dobro uspeli občni zbor z vzklikom: »Na delo za naše delavstvo in v boj za krščanski socializem!«

Naš rudarski kongres.

Naša strokovna zveza rudarjev bo imela julija svoj kongres v Zagorju. Treba bo, da pred kongresom razmotrivo o našem delu, da bo kongres izboljšal in spopolnil našo rudarsko organizacijo. Vsak kongres rodi nekaj boljšega, izkristalizira duha ter pritegne in spoji vezi za uspešnejše delo v organizacijah. Najbolj komplicirano je pač rudarsko vprašanje, a malo je danes ljudi in organizacij, ki bi hotele in bile voljne reševati in globlje poseči v razrvanost socialnih rudarskih razmer. To je veliko delo, za katerega bo treba veliko požrtvovalnosti in dobre volje na strani resnih in poštenih mož. Preko noči se ne bo dalo ustvariti, nekaj, kar je širokega socialnega značaja, to da mnogo truda in časa. Poleg tega je treba, da stojijo za tem velikim delom strumne in močne strokovne organizacije rudarjev krščanskih socialistov. Danes je rudar in delavec na milost in nemilost prepuščen samemu sebi in od nikoder mu ni pričakovati kakšne pomoči, če se ne bo oprijel strokovne organizacije. Seveda ne more iti naše delo samo za trenutnimi uspehi, kateri so, kakor imamo izkušnje, zrušili materialistične organizacije. Treba je delovno ljudstvo prepričati, da mu je njegova stanovska organizacija vedno potrebna in da ga tudi štiti, nasprotno mora biti tudi delavstvo dosledno napram nji in ji ne sme obrniti hrbet, če se trenutno ne da nekaj doseči. Skrbeti je, da se člani v organizacijah utrdijo idejno in da si pridobijo potrebno strokovno izobrazbo. Priporočati bi bilo, da vse včlanjene skupine pošljejo čim več delegatov na kongres, ker bodo šli po končanem kongresu sigurno navzeti novih moči in se bodo v svojih skupinah oprijeli dela z večjim veseljem. Marsikaj se bo treba pogovoriti na našem kongresu; napredek se bo sigurno pokazal, če bomo vsi resno prišli za delo.

Brezposelnemu delavstvu.

»Borza dela« v Ljubljani je ta teden nujno rabila 10 pletilk za tovarno »Zvono« v Zagrebu proti dnevnemu plači 50 Din in prostemu stanovanju. Gotovo je v Ljubljani več pletilk brezposelnih, a ker se danes brezposelni, posebno še neorganizirani, ne prijavljajo strokovnim organizacijam, nismo mogli borzi dela takoj ustreči. Čudna je danes brezbriznost delavstva in zelo škodljiva za delavstvo samo, da se v potrebni meri ne zanima za delo in cilje strokovnih orga-

Občni zbor Jugoslov. strokovne zveze.

V nedeljo, dne 20. t. m. se je zbralo v Ljubljani 22 zastopnikov strokovnih zvez, včlanjenih v Jugoslovanski strokovni zvez, da slišijo poročilo o gibanju in izvršenem delu centrale krščansko socialističnega delavskega strokovnega pokreta, ter določijo program in smernice za delo v bodočem letu.

Delegati so se zavedali težkega položaja, v katerem se danes nahaja celokupno jugoslovansko strokovno delavstvo, zavedali so se tudi težkega položaja strok. organizacije v času, ko je reakcija na vsej črti na pohodu, delavska stanovska zavest in smisel za skupnost pa premajhna. Zato je tudi občni zbor nudi vtis resnosti in de-

bata je pokazala, da so se pod težo kakmer vzgajali voditelji naše strokovne organizacije v resne moze.

Občni zbor je obravnaval razna najaktualnejša organizacijska in delavska vprašanja, ter je k temu sklenil potrebne in dalekosežne sklepe. Na občnem zboru se je poznal vtis, ki ga je napravil na našo organizacijo in vso slovensko javnost prvi kongres naše mladinske organizacije Krekove mladine v Celju, zato se je občni zbor baval tudi z vprašanji, ki tičejo naš delavski mladinski pokret, od katerega pričakuje Jugoslovanska strokovna zveza novih, mladih, odločnih in izšolanih borcev in delavcev v naši strokovni organizaciji.

Občni zbor je otvoril starosta tov. Jože Gostinčar, ki je v uvodnih besedah in v svojem poročilu podal splošen pregled o položaju našega delav-

še med vojno imenovali Strnišče. Celo mesto barak — v glavnem bolnica za venerične bolezni. Ves kompleks je bil po vojni kupil ptujski velempnat Čuček. Koliko katastrof je imel naloženih pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev! Koliko industrije se je obetal, koliko tovarov, koliko kruha, koliko delavstva, koliko organizatoričnega dela, koliko pestrega življenja med zelenimi borovimi gozdovi, kolikor jih ni bila posekala brezobzirna vojaška sekira. »Čuček je zohsnil,« je pripomnil nekdo resignirano. »Čehi odhajajo, uslužbenstvo ne dobiva plač, konkurz je tu in prodano bo.« Tako se je tudi zgodilo kot smo čitali v časopisu. Pred tremi leti sem bil v pogajanjih za organizacijo neke komisijsko-propagandne gospodarske pisarne za vsa Čučkova podjetja. Pogajanja so se razbila — lansko leto pa je zahreščal Čuček sam. Kapitalizem se ruši sam. Sedaj tu, zdaj tam. Nemogoče je, da bi v dogledni bodočnosti zmogel organizacijo človeške družbe. Seveda: Splošna gospodarska kriza! Gospodarstvo! Ali ta izraz ni točen. Reči moramo: Kapitalistično gospodarstvo! Kapitalizem pa pomenja danes po svojem učinku revolucijo produkcije in konsuma, proizvodstva in potrošnje. »Gospodarske« kri-

ze, ki niso samo vsesplošne, marveč tudi stalne, permanentne, kapitalizma ne opravičujejo, marveč ga obsojajo. One so najbolj zgovoren dokaz za naše trditve, da je treba postaviti moderno gospodarstvo in človeško družbo na trdnjše temelje. Ali bo ta temelj zadružništvo kot to meni g. dr. A. Ušeničnik, ali kak drug družbin činitelj, o tem tu ne bomo pisali. Že danes pa so nam jasni glavni obrisi novega bodočega družabnega reda: Splošne koristi so pred koristmi posameznikov. Vsak zmožen človek je dolžan socialno koristno delati. Dohodki iz premoženja brez dela so prepovedani. Vsak delaven človek mora imeti jamstvo, da bo živel človeka vredno življenje. V podjetju, kjer delam, moram tudi sodelovati. Seveda: godba bodočnosti, bo rekel »realen« človek! Saj so nam tudi ob dijaškem štrajku leta 1914. zatrjevali: Fantasti! Godba bodočnosti! 29. oktobra 1918 so pa vsi imeli jugoslovanske znake v gumbnicah!

Kaj vse za enega hudirja smo imeli še pred dvema letoma s »Krekovo mladino«! Pa jo pogledajmo danes! Zdaj gledajo ljudje s kukali prav od daleč I. delavsko hranilnico in posojilnico in zmagujejo z glavami. Počakajo naj: čas ne gre samo hitro, tudi počasi.

Rekel bi, kaj bo še vse nastalo iz tega skromnega zavoda, pa ne bom. Se bomo rajši čez nekaj let pomembno nasmehnili. Kajti to vem: toliko in taki so že v naših vrstah, da ne bo poloma, če omaga ta ali oni. Plug ni samo zastavljen. Orje. Usta naših pokretašev sejejo. Ideje padajo na godna tla. Mladi inteligenčni naraščaj bje sterilnost, tolče cinizem in še marsikaj. In če se izjavi danes respekta vredna osebnost za revizijo izvestnih sklepov 5. slovenskega katoliškega shoda, je to znak, da je premagana povojna resignacija in da gremo naprej v snovanju Duha. Ta je, ki poživilja! Koliko prilik smo zamudili zadnja leta! Ko doraste ta novi rod — proč je nadvlada korupcije, falzifikatorjev in nepoštenjakov v vseh otenjkih! Naše orožje mora biti vedno nabrušeno. To je bistvo krščanstva in katoličanstva, da se nikdar ne skrha. Nikdar ne miruje, vedno revolucionira. Ta notranja revolucija naša! Kje je ta pred marksistično! Le za eno je človeku žal: Kadar je najbolj globok, spozna tako malo, da bi se razjokal in da se hoče razpočiti srce. Kak je le On, naš Gospod in naš Oče?! — Da, tako človek zaide, ko sam samec ždi v kotu vagona in se pelje na viničarsko zborovanje tja poleg Jeruzalema.

France Žužek:

Med viničarji.

(Vtisi z letošnjih majskih zborovanj.)

PRAGERSKO - LJUTOMER.

Pragersko je važno železniško križišče. Pomembnejše je seveda bilo pred prevratom: tu sta se srečavala lahkomišelni Dunaj in naduta Budimpešta. Sedaj je položaj drugačen. Hitro beže vlaki mimo, le na zveze čakajo potniki. Pragersko je ena največjih postaj v Sloveniji z velikim peronom; a ima nekaj fabriškega, težkega, pustega, morilnega na sebi. Obširna čakalnica III. razreda se ti zdi kot vojaška baraka s pričenami. Tudi v čakalnici I. in II. razreda, ti je hladno; kakor da si nezaželen gost, — se počutiš. In vendar plačaš za skromno malico številne pare. Na to postajo bi spadal načelnik, ki ima poseben smisel za lepoto, ljubezen za zelenje in nagelj, ter restavrater, ki bi nudil potnikom kar najbolj udobno prijaznost. — Tako pa komaj čakaš, da sedeš na čakovski vlak in globoko se oddahneš, ko brziš mimo Št. Lovrencia na Dravskem polju proti Ptuj. Št. Lovrenc so

nizacij, ki same brez sodelovanja delavstva ne pomenijo nič. Kolikokrat bi lahko organizacija s svojim delom koristila delavstvu, če bi bilo delavstva toliko organiziranega kot je neorganiziranega in če bi se tisti, ki trpijo, vsaj pritožili ali prijavili.

Tabor na Prtovču.

Močno željo goji delavstvo Selške doline, da se enkrat zopet zbere ter s svežimi silami prične zopet tam, kjer je z očetom Krekom polno idealizma zaslutilo, da obstoja socialno vprašanje, da pa so začrtana tudi pota, po katerih edino more navzgor. Zato se hoče zbrati v nedeljo dne 27. t. m. baš na Prtovču, kjer je dr. Krek preživel vsakoletne počitnice in koval nove načrte v blagor delovnega ljudstva.

Tudi v Ljubljani je veliko naših prijateljev, ki bodo porabili to priliko in bodo prihiteli k zborovanju selškega delavstva. Ljubljancani bodo odhajali v soboto popoldne z vlakom ob 14.45 do Škofje Loke. Da si zmanjšajo stroške, bodo šli do Češnjice obziroma do Železnikov peš, kjer bodo prenočili. Kdor pa ne bo hotel iti peš, se bo lahko peljal za 30 Din z avtomobilom, ki vozi vsak dan od tega vlaka. V nedeljo jutraj bo odhod na Prtovč, kjer je ob 7 sv. maša in nato zborovanje na prostem. Na zborovanju bosta govorila naš starosta Gostinčar in poslanec dr. A. Gosar. Po zborovanju bomo odšli na Ratitovec, odkoder se vračamo bodisi skozi Bohinj ali po selški dolini nazaj v Ljubljano.

Vsem udeležencem izleta na Prtovč in Ratitovec svetujemo, da si vzamejo dvodnevno prehrano s seboj, ker bo na gori težko kaj dobiti in tudi stroški bodo znatno manjši.

Vabljeni vsi delavci iz Selške doline in prijatelji iz Ljubljane in gorenjske okolice. Na svidenje na Prtovču!

Zvišanje mezdnih razredov v splošnem zavarovanju.

V delojemalskih vrstah se je ponovno povdarila potreba, da so mezdni razredi v splošnem zavarovanju preurede, da ne bo gospodarsko občutne in bistvene razlike med dejanskim zaslužkom in zavarovalno mezdo in podporo. Občutnejša razlika se je pokazala posebno v najvišjem mezdnem razredu, kjer so se odmerjale dajatve in seveda tudi prispevki po najvišji zavarovani mezdi, ki je znašala doslej Din 40.— dnevno. Vsled tega je nujno porasla razlika med dejanskim zaslužkom in z nakazanimi dajatvami.

Zato je ravnateljstvo osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu predlagalo ministru za socialno politiko, da se najvišja zavarovana mezda poviša in vsaj deloma prilagodi dejanskim razmeram. Minister za socialno politiko je z naredbo broj 380 od 9. aprila 1926, razglašeno v Uradnem listu ljubljanske in mari-borske oblasti od 18. maja 1926, zvišal najvišjo zavarovano mezdo od Din 40.— na Din 48.— na ta način, da bodo odslej uvrščeni v XVII. mezdni razred le oni delojemalci, ki prejemale dnevne mezde nad Din 40 in največ Din 48.—, v novi XVIII. mezdni razred pa oni, ki zaslužijo več kot 48 Din dnevno, in sicer znaša zavarovana mezda za ta razred Din 48.—.

Za delodajalce, spadajoče v novi 18. mezdni razred znaša dnevni prispevek:

za slučaj bolezni Din 2.88 (1.44 za delojemalca), za delavsko zbornico Din 0.24 (0.24 za delojemalca), za borzo dela Din 0.14 (0.07 za delojemalca).

Denarne dajatve po 18. mezdnem razredu pa znašajo:

dnevna hranarina Din 32.—, dnevna porodnina Din 36.—, dečja oprema Din 672.—, pogrebna Din 1440.—.

Naredba o ustanovitvi novega meznega razreda stopi s 1. julijem t. l. v veljavo. Ker se bodo torej od

ttega dneva dalje predpisovali prispevki tudi po tem mezdnem razredu, obenem pa odmerjalo tudi dajatve, je v interesu prizadetih zavarovancev, da skrbijo za pravočasno prijavo dejanskega zaslužka.

Na gornjo se pravočasno opozarjajo vsi zavarovanci, ki spadajo po citirani naredbi v 18. mezdni razred. Kdor bi se pa za pravilno uvrstitev pravočasno ne zanimal, se pač ne bo smel pritoževati, če bo moral čakati na dajatve zato, ker bo moral urad šele ugotavljati dejanski zaslužek.

Problem brezposelnosti in emigracije v Sloveniji.

(Konec.)

Kakšna je zaposlitvena statistika v Sloveniji?

Oprimo se pri tem na statistiko zavarovancev, ki je pri nas še dosti verjen izraz zaposlenosti.

V pridobitni pa-nogi	1890	1900	1910
Poljedelstvo	229.214	228.332	200.513
Industr. in obrt	35.664	37.551	46.146
Blagov. trgovina	4.215	4.710	6.695
Železnica in pošta	2.202	3.460	4.013
Uradniki, vojaki, dijaki, vpokojenci, prevžitkarji, rentniki	35.842	41.198	57.726
Skupaj	308.137	314.251	314.093

Ta preobremenitev sili brezdvomno v industrijo in obrt, ne bo pa mogla najti tu zaposlitve in se mora obrniti v drugo smer.

Slovenska industrija in rudarstvo, ki zaposlujeta danes okrog 50.000 delavcev, bi se morala v 7 do 8 letih podvojiti.

Ni nam treba povdarjati, da je potreben zato ogromen kapital in da so potrebni zato obenem veliki novi trgi.

Računati z industrializacijo v tej izmeri, da bi absorbirala industrija ves naš naravni prirastek, bi bila tudi pri drugačnih razmerah, kakor so današnje, utopija.

Kam torej s prirastkom prebivalstva doma na deželi v poljedelskih poklicih. Ker pa se tudi v tem slučaju število in obseg naših kmetij ne bi moglo povečati bi pomenilo to zmanjšanje števila porok in zmanjšanje naraščanja prebivalstva. Naše prebivalstvo bi se ne izseljevalo, zato pa bi tisti del njegove sile, ki se je prej izseljeval, odmiral.

Druga možnost je, da se prebivalstvo izseljuje. In sicer izseljuje ali v industrijske ali v poljedelske poklice.

Oboje naletava danes na težkoče. V prvem slučaju morajo rešiti inozemske industrije tudi za naše delavstvo dve nalogi: zbrati morajo za razširjenje industrij potreben kapital in razširiti svoj trg.

V drugem slučaju je treba manjšega kapitala. Tudi iskanje trgov tu ni tako važno, ker je razširjenje agrikulture najsolidnejši temelj za razširjenje novih trgov.

Eno pa je za vse slučaje brezposojno potrebno:

Da raste paralelno z rastjo prebivalstva tudi obratni kapital, ki ga potrebuje naraščajoče prebivalstvo. Kjer tega paralelizma ni, tam mora priti do težkih kriz, ki se javljajo na eni strani kot brezposelnost in na drugi kot stanovanjska kriza.

Ker je zaposlila vojna toliko oseb pri neproduktivnih delih, ni mogel biti zaposlen del produktivnih sil pri stvarjanju produktivnih sredstev za naraščaj prebivalstva. Zato nove generacije naraščajo, a ne najdejo stanovanj, kjer bi mogle stanovati in tovarn, kjer bi mogle delati. Zato sta brezposelnost in stanovanjska beda pojava svetovne krize.

Ta kriza pa se bo lažje premagala tam, kjer je produktivnost delovne sile velika in težje tam, kjer je produktivnost delovne sile majhna, (bodi vsled zaostale tehnike, ali zato, ker nima na razpolago prirodnih bogastev), lažje tam, kjer so centri politične moči, kakor tam, kjer jih ni.

Ker je tako, bo silil življenjski nagon prebivalstvo Slovenije verjetno

tudi v bodoče v tuje kraje, kakor je bilo to v predvojnih letih.

Nemogoče in brezsmiselno bi bilo, ako bi hoteli tak razvoj ovirati, posebno, ker ni pričakovati, da bi se mogla naša industrija tako razviti, da bi mogla vzdrževati ves naraščaj našega prebivalstva.

Več koristi bo, če pogledamo dejstvom v obraz in mislimo na to, kako bi spremljali naše sinove v tujino, da ne bodo tavalj okrog zapuščeni in pa sami sebi prepuščeni.

Sentimentalna ljubezen matere, ki hoče imeti deco vedno okrog sebe in je ne pusti v svet za kruhom, je pač morda razumljiva, — vprašanje pa je, če je to prava ljubezen.

Sila življenja goni deco vendarle za kruhom. To pa brez načrta in zaščite od doma, ki se je bal pogledati resnici v obraz.

Vsi tisti, ki hočejo imeti domovino večjo, naj se dobro zavedajo, da za večjo domovino ne zadostuje samo večje število prebivalstva in da tvorijo nujen predpogoj večje domovine, večja produkcija, več obratnih sredstev, v zadnjih posledicah tudi več zemlje.

Tedenske novice.

Amerikanci zabranili našim romarjem prihod na evharistični kongres. Ameriške izseljeniške oblasti so 64 od 77 jugoslovanskih romarjev, ki so dospeli v Newyork, da potujejo na kongres, odrekale pravico do nadaljnjega potovanja, ker ne nudijo dovolj jamstva, da so prišli v Ameriko samo radi kongresa. Dasi so imeli naši romarji vse listine v redu, je bila doslej vsaka intervencija zaman.

Velikanska škoda. Škoda, povzročena vsled zadnjih vremenskih nezgod, se po znanih podatkih ceni na 300 milijonov dinarjev.

Brezalkoholna produkcija. Ljubljana, Poljanski nasip 10-I pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimljiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Samomor. Na Jesenicah so našli v tovarni za železo na Savi pretekli četrtek jutraj obešenega okoli 60 let starega nočnega čuvaja Pibra, in sicer v delavski kopalnici.

Poštna hranilnica. S 1. julijem prične poslovati poštna hranilnica tudi v naši državi, kakor smo jo imeli svoj čas v Avstriji.

Plaz zasul železniško progo. V četrtek 17. junija se je med silnim neurjem in nalivom utrgal plaz na obronku hriba med postajo Zagorje in Savo, ki je pokril progo 2 m visoko. Vlak je moral čakati 7 ur, preden so došli delavci toliko očistili progo, da je vlak nadaljeval vožnjo.

Velik požar. Pri Sv. Kungoti nad Mariborom je strahovit ogenj uničil 4 posestnikom 10 poslopij. Na pomoč prihitelim bližnjim gasilcem je bilo gašenje vsled pomanjkanja vode zelo oteženo in so morali, ko je zmanjkalo vode, gasiti z gnojnic.

Odpuščeni delavci v Sarajevu. V maju je bilo od sarajevske direkcije državnih železnic odpuščenih okoli 3000 železniških delavcev, češ da ni kredita.

Debela toča. Pretekli teden je razsajala po Slavoniji silna nevihta. Na širokem polju je padala toča, debela kot kokošje jajce. Posebno hudo je bila prizadeta okolica Antunovca.

Ponesrečen železničar. Na kolodvoru v Čulincu je bil zaposlen Leopold Cizelj s premikanjem tračnic. Pri razvrščevanju tovornih vagonov je naenkrat pridrčal nanj tovorni vagon in mu odrezal nogo in roko. Cizelj je kmalu izdihnil.

Samomor pod lokomotivo. V Bački Topoli sta se hotela poročiti 18letni Emerik Blan in 18letna Tajić. Ker stariši Blana niso privolili, sta se oba vrgla pod brzovlak, ki ju je popolnoma razmesaril.

Pšenica na polju pogorela. Vsled isker železniške lokomotive je v bližini Skoplja začelo goreti obširno žitno polje. Pšenica je bila že skoraj dozorela. Požar se je vsled vetra naglo širil, tako da je v kratkem času bilo v plamenu več orolov žitnega polja. Le z velikim naporom so kmetje končno omejili požar.

Smola. Neki uradnik v Bečkereku je zadel v razredni loteriji 100.000 dinarjev. Uradnik si je kupil Fordov avto, s katerim je takoj povozil nekega 62 letnega kmeta ter ga zelo poškodoval. Mož zahteva odškodnino — 100.000 Din.

Sindikatsni zakon v Italiji.

Fašizem se je pojavil v Italiji v času, ko je izgledalo, da bo dobilo delavstvo odločilno vlogo v javnem življenju. Prevzelo je celo nekatere obrate v lastne roke. Toda poizkus socializacije se je brdko maščeval. Delavstvo ni bilo namreč kos tej nalogi. Ker ni imelo lastnih strokovnjakov, je moralo prepustiti obrate prejšnjim lastnikom. Še več. Reakcija, videča nemoč delavskih mas, se je dvignila ter osnovala fašizem. Ta je dobil, oprt na veliko industrijo, veleposestva in banke, v kratkem času vso oblast v državi. Sprva je imel čisto protidelavski izraz ter je nastopil odločno proti vsem težnjam delavstva. Toda življenje je pokazalo, da so nasprotstva med kapitalom in delom, in fašizem je moral računati s tem dejstvom. Za fašizem je bila ta uvidenost toliko lažja, ker je bil Mussolini do nedavna voditelj socialistične organizacije. Pa še eno dejstvo je delalo fašizmu težave. Spoznal je, da ne bo absoluten vladar države, dokler ne pridobi na ta ali oni način delavskih mas. Vsled tega je osnoval proti socialističnim in komunističnim sindikatom (del. organizacijam) svoje sindikate. Te je protežiral in jih podpiral na vse moguče načine, nasprotne pa šikaniral z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Toda ta način nasilja ni imel uspeha. Ko je namreč izbruhnil leta 1925, kovinarski štrajk, so se pridružile temu štrajku tudi fašistične organizacije. Potek štrajka je pa pokazal, da so nove organizacije brez moči. Vodstvo štrajka so prevzele stare organizacije in tudi podjetniki so vodili pogajanja le s starimi organizacijami.

Fašizem je bil razočaran. Da bi se zavaroval pred nadaljnjimi presenečenji, je sklenil dogovor z zvezo industrijcev, po katerem so se zavezali, da bodo vodili pri bodočih sporih pogajanja le z novimi fašistovskimi organizacijami, ki so združene v generalni federaciji dela. S to pogodbo so dobile fašistovske organizacije monopol v zaščiti delavskih interesov.

Toda fašisti se še niso čutili sigurne. Šli so še dalje zidajoč na svojem osnovnem principu namreč, da je država suverena sila. Vsled tega ji morajo biti na razpolago vse sile in dobrine državljanov. Država ima pravico, da strni te sile in da jih postavi v svojo službo. Ravno vsled tega se ne sme desintezirati v najvažnejšem vprašanju sedanjega časa, namreč v vprašanju odnosa med delom in kapitalom.

Da disciplinira tudi delavske sile in jih stavi v službo »naroda in države«, je sprejel fašistovski parlament dne 12. decembra 1925 delavski zakon. Ker je ta zakon edini te vrste, prvi poizkus, da bi rešil z eno potezo peresa eno najtežjih družabnih in gospodarskih vprašanj, to je ureditev razmerja med kapitalisti in delavci, je potrebno, da obdelamo natančneje ta zakon.

I. Zakonito priznanje strokovnih organizacij in kolektivne pogodbe.

Člen 1. Strokovne organizacije delodajalcev kakor tudi ročnih in duševnih delavcev se priznajo od države pod sledečimi pogoji:

1. Če gre za priznanje organizacij delodajalcev, morajo zaposlovati najmanj desetino delavcev, kateri delajo v podjetjih in upravnih okoliših, za katere je organizacija ustanovljena.

Če gre za priznanje delavskih strokovnih organizacij, morajo delavci pripadati k najmanj eni desetini delodajalcev iste kategorije in v isti upravni oblasti, za katero so ustanovljene.

2. Organizacije morajo imeti za cilj ne-le zaščito gospodarskih in mo-

ralnih interesov, ampak morajo skrbeti tudi za medsebojno podporo, propagirati izobrazbo ter moralno in nacionalno vzgojo svojih članov.

3. Voditelji organizacij morajo podati zadostno garancijo, da so sposobni ter neoporečni v moralnem in nacionalnem oziru.

Člen 3. Člani teh organizacij morejo biti le delodajalci in delojemalci.

Strokovne organizacije delodajalcev in delojemalcev smejo sicer osnovati posebne centrale s posebnim centralnim vodstvom, toda posamezne organizacije morajo kljub temu obdržati izključno zastopstvo svojih članov.

Člen 5. Priznanje strokovnih organizacij se izvrši potom pristojnega ministra po predhodnem zaslišanju ministrstva za notranje zadeve s kraljevim dekretom.

Na isti način se odobre tudi pravila, katera pa morajo imeti določila, da morejo postati člani organizacije le osebe, katere so neoporečne v moralnem in nacionalnem oziru.

Člen 5. Zakonito priznane organizacije so zakonite zastopnice pred sodiščem vseh delodajalcev in delojemalcev na oni upravni oblasti, za katero so ustanovljene.

Zakonito priznani sindikati smejo zahtevati predpisano letno naročnino od vseh delodajalcev in od vseh delojemalcev, katere zastopajo, ne glede nato, če so vpisani v organizacijo ali ne.

Vsak delodajalec mora najkasneje do 31. marca tekočega leta javiti upravni oblasti število delavcev, katere zaposluje. V nasprotnem slučaju zapade kazni do 2000 lir.

Le pravilno vpisani člani imajo pravico, da sodelujejo pri vodstvu organizacije.

Člen 6. Organizacije se dele v občinske, okrožne, provincialne, pokrajinske in narodne.

Organizacije, katere imajo brez dovoljenja vlade zvezo ali da so odvisne od organizacije z mednarodnim značajem, se ne morejo priznati.

Člen 7. Vsaka organizacija mora imeti predsednika ali tajnika, kateri je izvoljen na predpisani način. Predsednik ali tajnik je vodja organizacije, in je odgovoren za njeno delovanje. Potrjen je od prefekta ali pa od ministra; more pa biti to imenovanje vsak čas preklicano.

Člen 8. Vsaka organizacija izvoli tudi svoj odbor, kateri je v pomoč predsedniku ali tajniku.

Toda pristojni minister je upravičen, da v sporazumu z notranjim ministrom razpusti izvoljeni odbor za dobo enega leta in da poveri njegove posle predsedniku ali tajniku. V posebno važnih slučajih imenuje posebnega komisarja.

Člen 9. Če se kakšna organizacija v svojem delovanju tako izpremeni, da niso več dani pogoji, na podlagi katerih je bila priznana s kraljevim dekretom, sme pristojni minister po sporazumu z notranjim ministrom ta dekret preklicati.

Člen 10. Kolektivne pogodbe, katere so sklenjene z zakonito priznanimi organizacijami, so obvezne za vse delodajalce in delojemalce določene kategorije, na katero se nanaša kolektivna pogodba. Kolektivne pogodbe morajo biti sestavljene pisмено. Istotako mora biti določena doba, za katero trajajo. V nasprotnem slu-

čaju so kolektivne pogodbe neveljavne.

Delodajalci in delojemalci, kateri bi kršili pravilno sklenjene kolektivne pogodbe, so pred zakonom materialno odgovorni.

Člen 11. Občinski in državni uradniki ne smejo ustanavljati stanovskih organizacij. Častnikom, podčastnikom, vojakom, uradnikom zunanjega in notranjega ter ministrstva za kolonije, univerzitetnim in srednješolskim profesorjem je prepovedana ne-le stanovska organizacija, ampak sploh vsaka organizacija.

Člen 12. Organizacije, katere niso priznane od vlade, smejo obstojati le kot proste organizacije.

II. Delavska sodišča.

Člen 13. Za razsojo vseh sporov, ki nastanejo v urejevanju kolektivno delovnega razmerja, in sicer tako z ozirom na uporabo kolektivnih pogodb obstoječih naredb kakor tudi z ozirom na zahtevo novih delavskih pogojev se ustanavljajo pri apelacijskih sodiščih takozvana delavska sodišča.

Člen 14. Delavska sodišča sestavljajo trije poklicni sodniki, tem se od slučajja do slučajja dodelita še dva strokovnjaka v delavskih vprašanjih in v vprašanjih produkcije.

Člen 16. Apelacijska sodišča odločajo o funkciji delavskih sodišč po zakonu le, če gre za izvedbo kolektivnih pogodb. Če gre pa za ustvaritev novih delavskih pogojev, odločajo po lastnem prevdanku, imajoča pred oči interese delojemalcev in delodajalcev, v vsakem slučaju pa interese produkcije.

Člen 17. Pravico vlagati tožbe imajo le zakonito priznane organizacije, istotako zastopajo delodajalce in delojemalce le-te organizacije.

III. Izpori in štrajki.

Člen 18. Delodajalci, kateri ustavijo delo brez povoda in samo iz tega namena, da bi izsilili od delavcev boljše delovne pogoje, se kaznujejo z globo od 10.000 do 100.000 lir.

Ako vstavijo pa delavci delo ali pa tako delajo, da onemogočajo reden potek dela iz zgoraj navedenega razloga, se kaznujejo z globo od 100 do 1000 lir. Voditelji takega pokreta se pa kaznujejo z zaporom od 1 do 2 let.

Člen 19. Če zapuste delojemalci državnih podjetij ali pa podjetij z javnim značajem delo sporazumno v številu 3 ali več oseb, se kaznujejo z zaporom od 1 do 6 mesecev ter z odpustom iz službe za dobo 6 mesecev.

Voditelji takih gibanj se pa kaznujejo z zaporom od 6 mesecev do 2 let ter z odpustom iz službe za dobo treh let.

V splošnem določa torej ta zakon: 1. Da je zabranjena razredna samoodločitev, izpori in štrajki;

2. da se ustanove obvezna državna delavska sodišča za presojanje razrednih sporov;

3. da se sankcionirajo pravilno sklenjene kolektivne pogodbe;

4. da se priznajo delavske organizacije kot državne ustanove.

Če pomislimo na nagibe, ki so vodili fašizem pri sklepanju tega zakona, namreč da si zasigura premoč nad delavskim razredom, je jasno, da ne bo prinesel ta zakon blagoslova izžemanim masam.

Ne da se tajiti, da so nekatere misli v tem zakonu dobre, predvsem kar se tiče kolektivnih pogodb in delavskih sodišč, tudi ideja o obvezni organizaciji delavstva ne bi bila napačna, ko ne bi gledali iz vsega

tega krvoločna roka absolutista, kateri se skriva za italijansko narodnost, za najvišje interese države in za interese produkcije. V tem imenu si prilasča pravico, da zatira sploh vse, kar mu je napoti. Sigurno je, da tudi najvažnejša določba, namreč delavska sodišča, ne bodo poslovala v prilog delavcu, ker mora odločati sodišče v prvi vrsti v interesu produkcije. Italijanskemu proletarijatu mora veljati trojanski rek: »Bojim se Mussolinija, če tudi prinaša darove« ter se boriti, da pride zopet na prosti zrak in svobodo.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Trbov. premogokopna družba je zadala našim rudarskim vpokojencem nov udarec. Odkar pomnimo, so imeli ti ljudje pravico do zbiranja koscev premoga, ki se je dobil med drugim materialom in pride iz rogov ter ga družba meče v potok Medija. Nobenemu izmed dosedanjih g. ravnateljev ni prišlo na misel, da bi to pravico revežev na kakršenkoli način okrnili. Sedanji g. ravnatelj pa je dal narediti v potoku lesene žlebove, v katere se zbira odpadli premog, katerega potem delavci nalože v vozičke. Zadevo smatramo za eno izmed najbolj reakcionarnih, kar jih je sploh kedaj zagrešilo naše ravnateljstvo. V času, ko je po izjavah družbe konjunktura pod ničlo, gre do gospodje in onemogočajo, da dobi siromak iz vode kakšen odpadki premoga. To je izigravanje, katerega ne bomo preboleli. Pozivljamo občino, da nemudoma nastopi proti družbi, ako noče, da bo sama kupovala tem revežem kurivo. Pravica do zbiranja teh odpadkov je tako tradicionalna, da si početje družbe ne zna nikdo razložiti.

Zagorje ob Savi. Pri izseljevanju na Francosko so nastopile mučne težkoče, ker se brani družinam potovanja. Odkod in čemu to, ne vemo. Znano je, da so rudarji prodali po večini svo opravo in zdaj ne vedo kaj bi. Kam naj gredo z družinami, ker so že tudi ob stanovanju. Krivica se drži krivice! V ljudeh se vbija vera do objektivnosti raznih oblasti. Najprvo se jih ubojoža, potem se jih pusti na cesti v negotovosti, da pričakajo konca.

Zagorje ob Savi. Misel ustanovitve stavbne zadrage je pri nas uspešno prodrla. Že na prvem sestanku se je zbralo do 50 deležev. Izgleda za gradnjo delavskih domov so tako lepi, da smo jih lahko veseli. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki bo v najkrajšem času izdelal potrebna pravila in jih predložil občenemu zboru v potrditev. Opozarjamo, da imajo člani tega odbora pravico pobirati denar za vplačane deleže. Vsak delež stane 100 dinarjev in pristopnina 5 Din. Prosimo torej vse tiste, ki so se prijavili za deleže, da iste po možnosti takoj odplačujejo.

Krekova mladina.

Seja centrale se vrši v petek dne 25. t. m. v društvenih prostorih na Starem trgu 2-I. Ker je dnevni red seje zelo važen, prosimo sigurne udeležbe.

Opozarjamo vse tovariše in tovarišice, kateri so prejeli nabiralne pole za kongresni fond, da jih pošljejo čimprej centrali »Krekove mladine« izpolnjene ali neizpolnjene, da moremo končno zaključiti vse račune.

Krekova socialna šola je začela z letošnjim poukom. Otvoril se je prepotreben stenografski tečaj, katerega obiskuje 12 članov. Izdelal se je tudi

podroben načrt za otvoritev Krekove socialne šole po deželi.

Trbovlje. Prvi kongres Krekove mladine v Celju je naredil zelo lep vtis na naše tovariše in tovarišice, kateri so z zelo veliko pozornostjo sledili vsem izvajanjem referatov. Z željo v srcu, da se nasrkajo svežega duha in lepih idej, s katerimi naj v bodoče budijo v srcih vseh poštenih krščanskih mladeničev in mladenk najlepše nade in naj jih spremljajo na vseh potih njihovega bodočega življenja in izobrazbe. Besede vseh referatov so nam segle globoko v srce, da bomo v bodoče vzgojevali iz naše mladine zavedne krščanske može in žene in prave borce, kateri naj postanejo razširjevalci pravega duha in idej. To bodi odslej cilj in geslo naše Krekove mladine. Zato vam kličem: naj živi Krekova mladina! — Brus Jože, t. č. načelnik.

Trbovlje. Naša Krekova mladina je tudi poslala svoje člane na I. kongres v Celju. Z največjim veseljem in s pravo zavestjo v srcu sem šla iskat pravega duha, duha krščanskih idej. Sledila sem pozorno vsem referatom, posebno pa referentinji tov. Marjanci Rozmanovi. Povedala nam je mnogo, kar dosedaj nismo vedele in znaile. Govorila nam je o gospodinjskem tečaju, kateri je nam mladenkam najbolj potreben. Besede njene sem si dobro zapomnila. Obljubila sem, da se hočem v bodoče po njih ravnati. Ne samo jaz, temveč tudi druge ostale mladenke in tovarišice se morajo ravnati po njih. Hočem jih navajati k pravemu duhu in delu, ki bode v korist posebno nam mladenkam. Zavzele smo se, da hočemo z zavestjo in odločno voljo razširati našo organizacijo, ker le s tem hočemo in bomo postale dobre mladenke in poštene žene današnjega družabnega življenja. Posnemati hočemo po svoji možnosti razširjevalce idej Evangelista Janeza Kreka, ki mu obljubljam, da bomo nadaljevale njegovo delo z veseljem pri mladini. Zato kličemo: hvala vsem delavcem, ki so začeli in nadaljujejo delo v Krekovi mladini. — Marica Žičkar.

Za žene in dekleta.

Madeže od češenj izperemo iz perila na sledeči način: Kakor hitro nastane madež, izperemo onesnaženo perilo v mlačni, milnati vodi, potem ga namočimo v mleko in ga pustimo tam nekaj ur. Na ta način madež popolnoma izgine. Madeže od črnih češenj osnažimo tudi lahko takole: onesnaženo perilo namočimo za 24 ur v kislem mleku in ga potem operemo v mlačni, pozneje v gorki vodi. Če madeži še ne izginejo, jih skušajmo odpraviti z žveplenim dimom, oziroma z žvepleno kislino.

Razno.

Francoske žene (feministke) vedno več zahtevajo. V svojem govoru je neka njihova zastopnica rekla, da možje ne znajo več vladati, da bi se moralo zasnovati pos. žensko ministrstvo, ker postaja žensko vprašanje vedno bolj aktualno, čim bolj stopa žena v javnost. Ob tej priliki je druga zahtevala, da bi moral biti zelo upoštevanja vreden v ženskem ministrstvu oddelek za — modo.

Dopisniku z Grahovega. Vaš dopis smo poslali društvu, da ono odgovori, ker prispevke za Pravico prejemo večinoma od društva.

Vsak je svoje sreče kovač! To velja tudi za cel stan!

Na Angleškem si je zaveden delavski stan ustvaril potom konzumne organizacije, nepremagljive trdnjave, lastne ladije, tovarne in druge naprave.

Vaš napredek je odvisen od Vaše zavednosti. Vsak zaveden delavec pa nabavlja vse svoje potrebščine izključno pri svojem **I. delavskem konzumnem društvu.**